

A5. “Adikzioen prebentzioa: esku-hartzeen eraginkortasunaren inguruko ebidentziaren berrikuspena” txostenaren laburpena

Eranskin honetan, “Adikzioen prebentzioa: esku-hartzeen eraginkortasunaren inguruko ebidentziaren berrikuspena”² txostenaren laburpena jasotzen da. Ebidentzia hori Eusko Jaurlaritzako Osasun Publikoaren eta Adikzioen Zuzendaritzak sustatu eta argitaratu du, drogen erabilera prebenitzeko politikei buruzko erabakiak hartzeko orduan erabilgarriak izango liratekeen orientabideak emateko, eraginkorrenak direla frogatu duten estrategiei buruz dagoen ebidentzia aztertuz.

Txosten honen ondorioak Adikzioen VIII. Planean jasotako ekintzak identifikatzeko eta lehenesteko oinarri izan dira.

Hurrengo orrialdeetako tauletan laburbiltzen den bezala, berrikuspenak ondorioztatzen du prebentzio-sistema eraginkor batek hainbat esku-hartze eta politika hartu behar dituela barne, lau parametroren arabera: gauzatzen den ingurunea, talde hartzailearen adina, xede-biztanleriaren arrisku-maila eta, jakina, dagoen ebidentzia.

ESKU HARTZEKO EREMUEI dagokienez, ebidentziak hau iradokitzen du:

- Droga-kontsumoa gertatzen den **ingurunearen aldaketa**, hau da, ingurumen-prebentzian oinarritutako esku-hartzeak eta, zehazkiago, politika erregulatzaileak (salmenta-puntuaren kontrola, adinaren araberako sarbide-murrizketak, alkoholaren prezioaren igoera, leku publikoetan erretzeko debekua...) direla eraginkortasun-maila handiena lortzen dutenak.
- Guraso-gaitasunen eta -trebetasunen ikuspegian oinarritutako **familia-esku-hartzeak** ere eraginkortasun-maila handiagatik nabarmentzen direla. Ebidentziak iradokitzen du gurasoak eta haurrak eta nerabeak batera hartzen dituzten familiako esku-hartze unibertsalak eraginkorragoak direla alde batetik gurasoak eta bestetik adingabeak barne hartzen dituztenak baino.
- Ezarpen handia izan arren, drogen prebentziorako **eskola-programen** eraginkortasun-mailari buruzko ebidentzia ez da eztaba daezina. Gaitasun sozialetan eta trebetasun pertsonaletan oinarritutako ikuspegiak, eskola-ingurunea edo -giroa hobetzeko politikek eta ikuspegi askotan oinarritutako esku-hartzeek eraginkortasun-maila ona lortzen dute. Hala ere, normalizazio sozialaren ikuspegiak edo informazioan eta ezagutzan oinarritutakoek ez dute ebidentzia nahikorik. Esku-hartze horiek soilik beste ikuspegi batzuekin konbinatzen direnean dira eraginkorrak.

---

² “Adikzioen prebentzioa: esku-hartzeen eraginkortasunaren inguruko ebidentziaren berrikuspena” txostenaren laburpena. SIIS 2022.

- **Eremu komunitarioan**, eraginkortasun-maila handia dutelako nabarmentzen dira gizarte- eta osasun-zerbitzuetako esku-hartze laburrak, bai eta komunitateko osagai anitzeko esku-hartzeak ere. Aitzitik, kanpaina mediatikoen edo mentoretza-programen eraginkortasun-maila mugatutzat jotzen da. Azkenik, lan-arloko prebentziozko esku-hartzeak, ebidentzia-oinarri zabala ez izan arren, eraginkortasun-maila ona dute.
- Azkenik, adostasun zabala dago kontuan hartzean **osagai anitzeko** prebentzio-jarduerek, hau da, ingurune batean baino gehiagotan modu koordinatuan egindakoek, soilik prebentzio-eremu bakarra hartzen duten esku-hartzeak baino aukera handiagoa dutela emaitza positiboak lortzeko. Hau da, prebentzio-eredu eraginkorra da ingurune anitzen bidez herritarrengana iristen dena (adibidez, familiak, ikastetxeak, komunitateak, lantokia, komunikabideak, etab.).

Inguruabar pertsonalak eta sozialak aldatzen direnez talde hartzailearen adinari behar besteko garrantzia emateko beharretik abiatzen den **BIZITZAREN IBILBIDEAREN IKUSPEGIARI** dagokionez, funtsezkoa da adinaren arabera talde hartzailearen kalteberatasun-faktoreak ezagutzea. Hala, ebidentziak iradokitzen du neska-mutilei eta gazteei beren garapenean eta, batez ere, kalteberenak direnen trantsizio-aldi kritikoetan laguntzeak eragina izan dezakeela ondorengo etapetan, eta horrek are ondorio iraunkorragoak ekar ditzakeela. Ondorioz, ebidentziak iradokitzen du adin txikietan egiten diren esku-hartzeak eragin handiagoa dutela ondorengo etapetan egindakoek baino (UNODC, 2018; EMCDDA, 2020).

ARRISKU-MAILARI ETA KALTEBERATASUN-FAKTOREAK JORRATZEARI dagokienez, ikerketa batzuek ohartarazten dute arrisku handiko taldeei zuzendutako programetarako (prebentzio selektiboa edo adierazia) joera handiegia izateko arriskua dagoela, eta horrek nahigabeko eragina izan dezake halakotzat identifikatutako pertsonak estigmatizatzeke, eta, aitzitik, arrisku txikikotzat jotzen diren pertsonen edo komunitateen kendu egin diezaiekete haientzako onuragarriak izan daitezkeen esku-hartzeak. Estigmatizazio hori bereziki kaltegarria izan daiteke haur eta nerabeen kasuan, dagoen kalteberatasun soziala eta emozionala larriagotuz (Partnership to End Addiction, 2022).

Hurrengo orrialdeetan, aipatutako txostenaren ondorioen laburpena jasotzen da:

- 1. taula. Neurrien eraginkortasuna, jarduketa-eremuaren arabera.
- 2. taula. Neurrien eraginkortasuna bizitzako etaparen arabera.
- 3. taula. Neurrien eraginkortasuna, eraginkortasun-mailaren arabera.

NEURRIEN ERAGINKORTASUNA EREMUZ

EREMUA	INTERBENTZIO MOTA	JASOTZAILEA	IKUSPEGIA	ERAGINKORTASUN MAILA
INGURUMENA	Arautze-politikak	Biztanleria orokorra, kontsumitzaileak, adingabeak	Unibertsala	**** bikaina
	Ekonomia	Kontsumitzaileak (potentzialki)	Unibertsala	***oso ona
	Ingurune fisikoa	Aisia-inguruneetako kontsumitzaileak	Unibertsala	** egokia
FAMILIA	Esku-hartzeak emakume haurdunekin	Adikzio arazoak dituzten emakume haurdunak	Selectiboa	* mugatua
	Jaiotza-inguruko bisitak lehen haurtzaroan	Lehen haurtzaroan	Selectiboa	** egokia
	Familiako gaitasunak eta gurasoen trebetasunak	Haurrak eta nerabeak	Unibertsala, selektiboa	***oso ona
	Eragin-ikuspegia eta gizarte-normalizazioa	Haurrak, nerabeak eta gazteak	Unibertsala	* mugatua
	Informazioan eta jakintzan oinarrituak	Haurrak, nerabeak eta gazteak	Unibertsala	Eskasa
ESKOLA	Gaitasun sozialak-trebetasun pertsonalak	Haurrak, nerabeak eta gazteak	Unibertsala, selektiboa	*** ona
	Ahultasunei heltzea	Haurrak eta nerabeak	Selectiboa, adierazia	*** / ** (1)
	Ikuspegiaren konbinazioa	Haurrak, nerabeak eta gazteak	Unibertsala	*** ona
	Eskola- ingurunea eta -giroa hobetzea	Haurrak, nerabeak eta gazteak	Unibertsala	*** ona
	Kanpainak komunikabideetan	Biztanleria orokorra	Unibertsala	* mugatua
KOMUNITATEA	Esku-hartze laburrak edo motibazio-elkarrizketak	Gizarte edo osasun zerbitzuen erabiltzaileak	Adierazia	***oso ona
	Mentoria edo parekoen esku-hartzea	Kalteberatasun-egoeran dauden nerabeak edo gazteak	Selectiboa	* mugatua
	Osagai anitzeko esku-hartzeak komunitatean	Biztanleria orokorra eta arrisku taldeak	Unibertsala, selektiboa edo adierazia	*** ona
LANA	Prebentziozko esku-hartzeak lan-ingurunean	Langileak	Unibertsala, selektiboa edo adierazia	*** ona

(1) 3 esku-hartze mota biltzen ditu: 1. haurtzaroko gaikako hezkuntza (oso ona****), eskolarekiko lotura sendotzea (egokia****) eta banakako ahultasunak lantzea (egokia**). Iturria: Drogen abusuaren prebentzioari buruzko ebidentzia berririkusteko txostena. SIIS 2022.

NEURRIEN ERAGINKORTASUNA BIZITZAREN ETAPAREN ARABERA						
EREMUA	PERINATALA	1. HAURRAK (0-5 URTE)	HAURTZARO ERTAINA (6-10 URTE)	NERABEZAROA (11-14 URTE)	GAZTERIA (15-19 URTE)	BIZTANLERI HELDUA
INGURUMENA				Alkoholaren eta tabakoaren politikak / Unibertsala****		
					Aisia-inguruneetako esku-hartzea Unibertsala**	
FAMILIA	Bisita perinatalak / Selektiboa**					
	Adikzioa duten emakume haurdumetan esku-hartzea / Selektiboa*					
			Lehen haurtzaroko hezkuntza/ Selektiboa****	Gurasoen gaitasunak / Unibertsala Selektiboa****		
ESKOLA			Trebetasun sozialak eta pertsonalak Unibertsala***			
			Eskola-ingurunearen hobekuntza Unibertsala***			
			Haurrak eskolan egotea Selektiboa**			
				Banakako ahultasunen ikuspegia / Egokia**		
					Gaitasun sozialak eta pertsonalak Unibertsala Selektiboa***	
KOMUNITATEA					Hezkuntza- eta kultura-politikak / Unibertsala**	
					Kanpainak komunikabideetan / Unibertsala Selektiboa*	
					Esku-hartze laburrak edo motibazio-elkarrizketak / Adierazia****	
					Mentoria/ Selektiboa**	
LANA			Komunitatean oinarritutako osagai anitzeko esku-hartzeak / Unibertsala Selektiboa****			
						Unibertsala-Selektiboa-Adierazia****

Iturria: Drogen abusuaren prebentzioari buruzko ebidentzia berrikusteko txostena. SIJS 2022. ***** bikaina **** oso ona ** egokia * mugatua

NEURRIEN ERAGINA ERAGINKORTASUN-MAILAREN ARABERA

ESKU-HARTZE MOTA	ERAGINKORTASUN-MAILA
Erregulazio-politikak (ingurumenekoak)	***** bikaina
Ekonomia (ingurumena)	**** oso ona
Esku-hartze laburrak edo motibazio-elkarrizketak (komunitarioa)	**** oso ona
Familiako gaitasunak eta gurasoen trebetasunak (familiakoak)	**** oso ona
Gaitasun sozialak eta gaitasun pertsonalak (eskolakoa)	*** ona
Ikuspegien konbinazioa (eskolakoa)	*** ona
Eskola- ingurunea eta -giroa hobetzea (eskolakoa)	*** ona
Komunitatean oinarritutako osagai anitzeko esku-hartzeak (komunitarioa)	*** ona
Prebentzio lanak lan inguruan	*** ona
Ahultasunei aurre egitea (eskolakoa)	(1)
Ingurune fisikoa (ingurumenekoak)	** egokia
Jaiotza-inguruko bisitak lehen haurtzaroan (familiarra)	** egokia
Esku-hartzeak haurdun dauden emakumeekin (familiakoak)	* mugatua
Eragin-ikuspegia eta gizarte-normalizazioa (eskolakoa)	* mugatua
Kanpainak komunikabideetan (Europar Batasunean)	* mugatua
Mentoria edo parekoen esku-hartzea (komunitarioa)	* mugatua
Informazioan eta jakintzan oinarrituak (eskolakoa)	eskasa

(1) 3 esku-hartze mota daude: Lehen haurtzaroko hezkuntza selektiboa (oso ona*****), eskolarekiko lotura sendotzea (egokia**) eta ahultasun psikologiko indibidualei heltzea (egokia**).

Iturria: Drogen abusuaren prebentzioari buruzko ebidentzia berrikusteko txostena. SIIS 2022.